

Sygn. akt I CSK 2797/22

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

w sprawie z wniosku M. K.
z udziałem A. K. i Prokuratora Okręgowego w C.
o uchylenie ubezwłasnowolnienia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 maja 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 października 2021 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2) przyznaje adw. A. G. ze Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w (...)) kwotę 240 (dwieście czterdzieści złotych) powiększoną o należną stawkę podatku VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy M. K. od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 28 października 2021 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i

uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m. in. postanowienie SN z dnia 10 maja 2001 r., sygn. akt II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia SN z dnia 13 czerwca 2008 r., sygn. akt III CSK 104/08, z dnia 28 marca 2007 r., sygn. akt II CSK 84/07, www.sn.pl). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia SN z dnia 8 lipca 2009 r., sygn. akt I CSK 111/09, z dnia 12 grudnia 2008 r., sygn. akt II PK 220/08, www.sn.pl).

Skarżący podniósł, że w niniejszej sprawie pojawia się istotne zagadnienie prawne oraz istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisu prawnego, który wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 13 § 1 k.c. w przedmiocie przesłanek ubezwłasnowolnienia całkowitego. Problem prawny sformułował również jako wymagający rozstrzygnięcia, czy wyłączną przesłanką do uchylenia ubezwłasnowolnienia całkowitego lub zmiany ubezwłasnowolnienia całkowitego na częściowe w rozumieniu art. 559 § 1 i 2 k.p.c. może być dobro i interes osoby ubezwłasnowolnionej. W ramach szczegółowego i rozbudowanego wywodu prawnego podniósł też, że w związku z głęboką ingerencją ubezwłasnowolnienia w prawa i wolności człowieka istnieje potrzeba ujednolicenia poglądów oraz dokonania jednolitej wykładni art. 13 § 1 k.c., do uchylenia ubezwłasnowolnienia niezbędne jest ustanie przyczyn z powodu których ubezwłasnowolnienie zostało orzeczone (art. 559 § 1 k.p.c.), stąd ważne jest, aby przesłanki ubezwłasnowolnienia były w sposób precyzyjny i jednolity określone.

Jak zauważa się w nowszym orzecznictwie ubezwłasnowolnienie całkowite, którego orzeczenie prowadzi do pozbawienia zdolności do czynności prawnych, powinno być stosowane jedynie wtedy, gdy osoba dotknięta chorobą psychiczną lub innymi zaburzeniami nie jest w stanie kierować swoim postępowaniem i przez możliwie najkrótszy czas. Artykuł 599 k.p.c. zawiera z kolei, poza regulacjami procesowymi, także przesłankę materialnoprawną, jaką jest zmiana stanu psychicznego (postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2018 r., sygn. akt V CSK 601/17, zob. także postanowienia SN z dnia 18 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV CSK 587/17, z dnia 6 września 2017 r., sygn. akt I CSK 331/17, z dnia 17 maja 2013 r., sygn. akt I CSK 122/13, www.sn.pl). Sąd Apelacyjny w oparciu o opinię biegłych przyjął, że ze względu na cechy schizofrenicznego rozpadu osobowości, zaburzenia poznawcze, zespół objawów negatywnych (wycofanie społeczne, zaniedbanie, spłycenie emocjonalne), brak logicznego myślenia i nierealistyczne wyobrażenia M. K. nie jest w stanie samodzielnie załatwiać spraw osobistych i majątkowych, a nie przeczy temu podkreślana przez wnioskodawcę możliwość samodzielnego zrobienia zakupów lub przygotowania posiłku, zwłaszcza że wszelkie inne potrzeby życiowe ma zapewnione przez rodziców. Sąd ocenił, że wnioskodawca przede wszystkim nie ma aktualnie możliwości właściwej oceny swojego zmienionego chorobowo zachowania. Sytuacja ta od chwili orzeczenia ubezwłasnowolnienia nie tylko się nie zmieniła na lepsze, ale przeciwnie stan zdrowia wnioskodawcy uległ pogorszeniu, co wynika z braku jego odpowiedniego współdziałania w leczeniu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zasadność utrzymania ubezwłasnowolnienia całkowitego potwierdziła kilkukrotna konieczność hospitalizacji wnioskodawcy i to w trybie interwencyjnym, co byłoby niemożliwe, a w każdym razie bardzo utrudnione w sytuacji posiadania przez niego pełnej zdolności prawnej i co mogłoby wprost

zagrozić jego życiu. Zatem pomimo że ubezwłasnowolnienie w bardzo drastyczny sposób ogranicza prawa wnioskodawcy, co może być dla niego tym bardziej dotkliwe, że zdaje sobie z tego sprawę, nie miała miejsca taka zmiana okoliczności w stanie jego zdrowia czy w możliwości samodzielnego kierowania postępowaniem, która pozwalałaby na uchylenie ubezwłasnowolnienia albo chociażby na jego zmianę na ubezwłasnowolnienie częściowe. Stan faktyczny niniejszej sprawy nie pozwala w obliczu tych ustaleń na odmienną ocenę, o czym w tej sytuacji nie przekonują również argumenty podnoszone w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce przez pełnomocnika ustanowionego przez Sąd z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 4 ust. 1 i 3 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 oraz § 14 ust. 1 pkt 27 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 18).